

La vila de Peratallada es troba en el punt de contacte de la zona de turons de les Gavarres i les terres de la plana baixempodenesa, a l'esquerra de la riera Grossa. El poble, que està declarat conjunt històrico-artístic i bé cultural d'interès nacional (BCIN), és un dels nuclis més importants de Catalunya pel que fa a arquitectura medieval. D'un extraordinari atractiu i bellesa, conserva el seu antic aspecte feudal, amb carrers estrets i tortuosos, amb nombrosos entrants i sortints, on destaca el castell fortificat amb la seva torre de l'Homenatge i el palau (s.XI-XIV), les muralles (s.XII-XIII) i l'església de Sant Esteve (romànica de principis del segle XIII). Destaca també el gran fossat que envolta la població, excavat a la roca viva. La població és assentada tota ella damunt la roca de gres, treballada de diverses maneres.

El topònim

El topònim *Petra scissa* o *Petra Tallada* està documentat, segons sembla, partir del segle X. Més endavant el nom apareix referit amb poques modificacions bé al poble o als diferents personatges del llinatge dels Peratallada, que amb el temps esdevingué una de les més importants d'arrel baix-empordanesa.

Així, per exemple, el 1062 hi ha esment d'un *Bernardi de Patra Taliada*, el 1065 apareix el *Castro de Petra Taliata*

. El 1088 trobem escrit

Petrataliata

, el 1111

Petra Taliata

, el 1112

Petra Talata

, el 1128

Petra Incisa

i

Patra Taiata

, el 1143

Petra tayada

, el 1169 i 1173

Petra incisa

, el 1202 i 1222

Petricissa

, etc....

El castell-palau

És a l'època medieval quan tenim els primers testimonis escrits sobre la vila. Alguns documents del s.X l'esmenten amb els noms de Petra scissa i Petra tallada. El castell de Peratallada, al voltant del qual restà arrezerada la població, fou el centre de la baronia que pertanyia a l'esmentat llinatge dels Peratallada, documentats des del segle XI. El castell es comprova que existia el 1065, però algunes estructures arquitectòniques semblen demostrar que aquest nucli ja hi va haver una fortalesa des de més antic. El nucli fortificat és acimbellat dalt d'un enorme basament de roca natural sorrenca, tallat artificialment per donar-li verticalitat. El monticle rocós s'aixeca 4 o 5 metres sobre el terreny circumdant. Al seu damunt s'enlaira el gran castell, amb la seva característica torre de l'Homenatge, i el magnífic palau, orientat a llevant, que dóna a la Plaça del Castell. El mur que envolta la torre mestra s'adapta a la forma irregular del tossal i ateny una considerable altura. També s'hi poden veure restes de merlets que donen un gran atractiu i misticisme a la construcció. L'alta torre de l'Homenatge, la senya d'identitat del poble, és de planta rectangular, coronada per merlets quadrats. Té una porta adovellada i tenia un pis intermedi de fusta. És construïda amb filades de carreus escairats.

Les muralles

Peratallada va ser una de les poblacions catalanes més ben fortificades. El sistema defensiu era format per tres recintes de muralla. El recinte principal tenia el castell al centre i els altres dos eren de grans avançades o barbicanes vers el nord i llevant. Les tres muralles, amb alts llenços i torres, eren protegides per pregons valls excavats a la roca. Aquest fossat, de cronologia ignorada i discutible, té en alguns punts on avui és visible, una fondària de 7 a 8 metres. En un dibuix del Servei de Catalogació de Monuments de la Diputació de Barcelona es mostra una reconstrucció ideal de les muralles. Trobem la població dividida en tres sectors, cada un dels quals posseeix el seu recinte murat. Els tres closos es troben, segons aquesta hipòtesi, totalment deslligats entre ells, encerclats del tot, cada un amb murs i torres i valls. Només es comuniquen uns i altres mitjançant uns hipotètics ponts situats a l'altura del pas de ronda.

Els sectors actualment menys malmenats de les muralles es poden veure al nord i al nordoest. Pertanyen, en els fragments més grans, al recinte septentrional i, en part, al recinte principal que envolta el castell-palau. A l'extrem de tramuntana de la vila hi ha un extens llenç paral·lel a la carretera, amb alts murs i torres rectangulars, en el qual s'obre el Portal de la Verge, l'únic ben conservat de les muralles. Per entrar-hi cal passar per un pont sobre els valls, que en aquell lloc, d'una gran espectacularitat, és on es conserven millor.

Poble medieval

Peratallada ha sabut conservar el seu caràcter rural, tot mantenint amb fidelitat els seus orígens arquitectònics i urbans. Es pot dir que no s'ha expandit més enllà del perímetre de les muralles. La vila conserva encara la seva distribució urbana medieval. Des de la plaça major, amb els seus singulars porxos, fins a la trama d'estrets carrerons, on es pot descobrir un interessant conjunt d'arquitectura popular. Sobre murs més antics, s'hi mantenen encara habitatges característics dels segles XVI. La vivenda tradicional de Peratallada sol tenir els baixos recoberts amb voltes de pedra, destinats a magatzems i cellers, mentre la planta superior es dedica a habitacle. Hi pot haver encara un altre pis a mena de golfes o graner i sovint un pati o àmplia eixida o era al darrera.

Oferta gastronòmica i comercial

A banda dels seus atractius arquitectònics i històrics, la vila és reconeguda per la seva important oferta artesanal i sobretot gastronòmica. Els carrerons del nucli són plens de nombrosos i suggestius restaurants de tota mena, que ofereixen el complement idoni a una visita al poble.

[Berenguer de Cruïlles](#) (1310 - 1362), bisbe de Girona i primer president de la Generalitat de Catalunya era natural d'aquesta població.